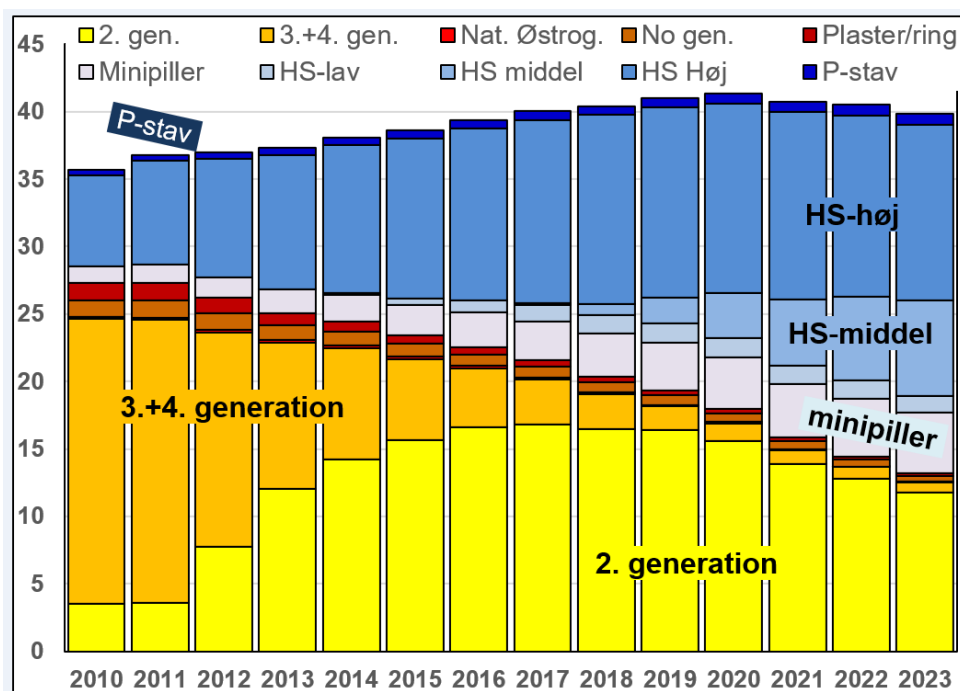

Hormonspiraler og brystkræft

Øjvind Lidegaard, professor og overlæge på RH

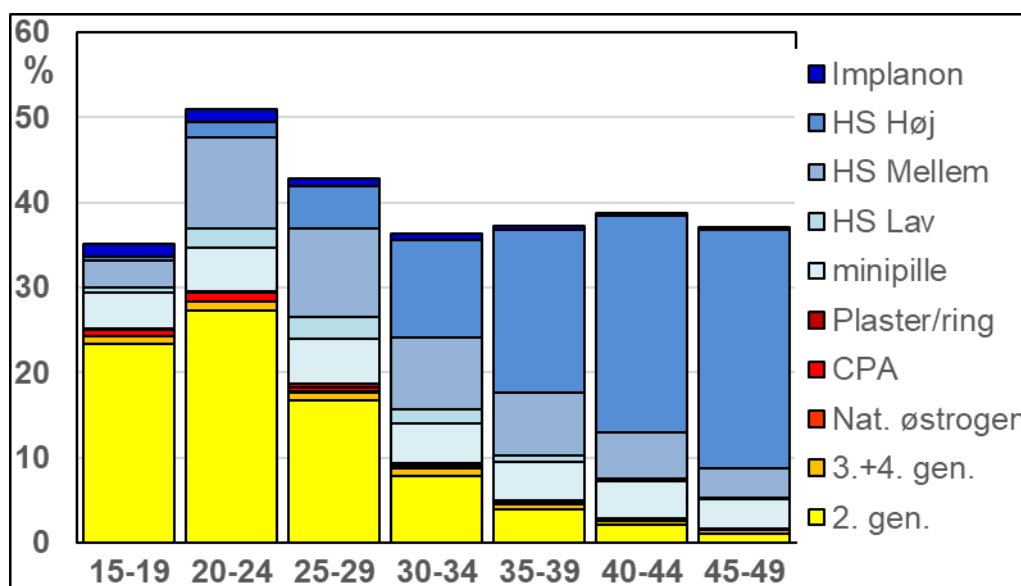
Omkring 40 % af alle kvinder i alderen 15-49 år anvender i dag en eller anden form for hormonal antikonception. Men brugen af de forskellige typer har ændret sig meget gennem seneste årti:

Udviklingen i brug af hormonal kontraception i Danmark 2010-2023 (lex.dk)

Samtidig med at brugen af p-piller (gule og røde søjler) er faldet, er brugen af minipiller og hormonspiraler (HS) øget (blå søjler). Hvis vi ser på brugen i forskellige aldersgrupper i 2023, ser billedet sådan ud:

Brugen af forskellige typer hormonal antikonception i forskellige aldersgrupper i 2023 (lex.dk)

Det ses at hvor brugen af hormonel antikonception tidligere var hyppigst blandt kvinder under 30 år, er udbredelsen af hormonspiraler øget betydeligt således, at brugen af hormonel antikonception nu er væsentligt mere jævnt fordelt over aldersgrupperne, med et gennemsnit på 40%.

Da brystkræft med 5.400 nye tilfælde i 2023 og en livstidsrisiko på 11% er hyppigste kræftform blandt kvinder, har det selvsagt stor betydning, om – og i givet fald hvor meget – brugen af hormonel antikonception øger risikoen for brystkræft.

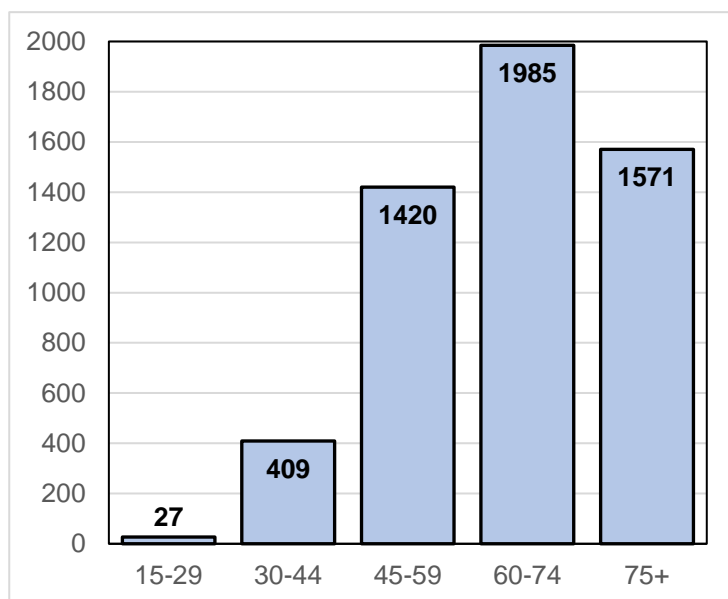
For p-pillers vedkommende er den samlede indflydelse på risikoen for kræft neutral, fordi den let øgede risiko for brystkræft opvejes af en markant reduceret risiko for kræft i æggestokkene.

En ny dansk undersøgelse har dokumenteret at risikoen for brystkræft er øget ved brug af hormonspiral således at kvinders livstidsrisiko øges med 0,1, 0,3 og 0,7 procentpoint ved brug af hormonspiral i 0-5, >5-10 og >10-15 år, respektivt, som det ses i nedenstående tabel¹.

Brug af hormonspiral	Livstidsrisiko for brystkræft
Ingen brug af hormonel antikonception	11,0 %
Brug af højdosis hormonspiral i 0-5 år	11,1 %
Brug af højdosis hormonspiral i >5-10 år	11,3 %
Brug af højdosis hormonspiral i >10-15 år	11,7 %

Når den langsigtede risiko kun påvirkes så beskedent, skyldes det, at brystkræft er ret sjælden blandt kvinder under 45 år som de ses i nedenstående søjlediagram.

Antal nye tilfælde af brystkræft i DK i 2023 i forskellige aldersgrupper (esundhed.dk)

Det fremgår at kun 436 ud af 5.412 eller 8% af nye brystkræft tilfælde i 2023 opstår blandt kvinder under 45 år. Så selv om risikoen for brystkræft er øget blandt disse ved brug af højdosis hormonspiral, vil ens samlede livstidsrisiko kun blive påvirket beskedent, selv ved brug i op til 15 år.

Man må antage, at de nye hormonspiraler med mindre hormon vil påvirke risikoen for brystkræft mindre end de højdosis hormonspiraler, der er opgjort i den nye danske undersøgelse.

Samtidig med at konstatere at risikoen for brystkræft øges beskedent ved selv lang tids brug af højdosis hormonspiral, skal denne vejes op mod de gevinster, samme hormonspiral bibringer.

Det drejer sig om færre blødningsproblemer, kortere menstruation, færre menstruationssmerter, fjernelse af den risiko for venøse blodpropper, som ses ved brug af p-piller, og for patienter med endometriose om markant færre smerter og ved polycystisk ovariesyndrom mindre hårvækst, og færre bivirkninger af for høj produktion af mandligt kønshormon. Risikoen for depression fjernes desværre ikke ved at skifte fra p-piller til hormonspiral.

¹) Mørch et al. JAMA, 16.10.2024, online ahead of print.

Endelig er det værd at minde om, at mange andre faktorer påvirker risikoen for at udvikle brystkræft, flere af hvilke den enkelte kvinde selv kan modificere. Man kan således mindske sin risiko for brystkræft ved at motionere, spise mere vegetabilsk kost, mindske sit alkoholforbrug, og føde især sit første barn tidligt snarere end sent, samt undgå overvægt, især svær overvægt.

Man kan således ved livsstilsændringer modvirke den øgede risiko for brystkræft, som brugen af hormonspiral indebærer. Og – antager vi – når en hormonspiral skal skiftes, da vælge en hormonspiral med mindre hormon (fx en Kyleena®)

Konklusion

Skønt det nye studie er velgennemført og troværdigt, må vi konkludere, at selv om risikoen for brystkræft er øget ved brug af højdosis hormonspiral, vil det kun påvirke kvinders livstidsrisiko for at få brystkræft mindre end 1 procentpoint, og vi må antage, at risikoen ved brug af hormonspiraler med mindre hormon vil påvirke risikoen for brystkræft endnu mindre. For de fleste kvinder vil de nye resultater derfor ikke ændre væsentligt ved den samlede balance mellem fordele og bivirkninger ved brug af hormonspiraler, men det er relevant at informere om denne bivirkning, når valg af antikonception drøftes.

Rigshospitalet d. 24-10-2024